

ALIMENTEM BARCELONA

Guia pràctica per impulsar
estratègies alimentàries locals

ALIMENTEM BARCELONA

Una de les necessitats més bàsiques dels éssers humans, i de tots els éssers vius en general, és alimentar-se. És per aquest motiu que l'alimentació i el proveïment d'aliments als pobles i les ciutats esdevenen un dret fonamental de les persones i potser un deure dels governs locals i regionals. Com mengem i amb què ens alimentem són dos actes aparentment neutres. Tanmateix, la producció, el consum i el comerç dels aliments han transformat societats i cultures, han creat i destruït grans civilitzacions i han modelat els nostres paisatges, dins i fora de la ciutat.

És possible que els aliments esdevinguin un recurs escàs en un futur no gaire llunyà? Per què els aliments venen de tan lluny si els produïm al costat de casa? Per què llencem tant de menjar, si som conscients que cal molta aigua i energia per produir-lo? Hem de considerar l'acte de menjar com un acte de responsabilitat envers la nostra salut, la nostra cultura, el nostre paisatge, el treball de la pagesia i el respecte cap als recursos naturals del planeta? El menjar ens identificarà com a pobles i cultures o es globalitzarà?

Basant-se en estudis científics, projectes de referència i els fenòmens més recents dedicats al restabliment de la governança alimentària des de la política pública local, els autors proposen en aquesta publicació un full de ruta que pugui servir d'inspiració per avançar cap a models alimentaris més saludables, segurs i sostenibles.

Edició: Direcció Territorial Agrària de la Diputació de Barcelona
Àrea d'Infraestructures i Espais Naturals

Coordinació: Sònia Callau

Redacció: Sònia Callau, Josep Montasell i Anna Roca

Amb la col·laboració de Josep Báguena, Oriol Estela, Josep Manuel Pérez i Ana Zazo

Disseny i maquetació: SRM Estudi

Direcció creativa: Duplex Creativity

Correcció de textos: Judith Rodríguez

Fotos: Patxi Uriz | Diputació de Barcelona

Un agraïment especial a les persones que surten en les imatges d'aquesta guia.

www.bcnsmartrural.cat

@BCNSmartRural

#BCNSmartRural

#AlimentemBCN

©2022 Diputació de Barcelona

Tots els continguts d'aquesta publicació estan actualitzats a data 30 de març de 2022.

Reservats tots els drets. Aquesta publicació no pot ésser reproduïda ni totalment ni parcial sense consentiment del propietari. Tampoc no pot ésser transmesa per cap mitjà o mètode, ja sigui electrònic, mecànic o d'altre tipus.

ALIMENTEM BARCELONA

Guia pràctica per impulsar
estratègies alimentàries locals

«Treballem per un sistema alimentari més saludable
per a les persones i més sostenible per al planeta»

BCN SMART RURAL

ÍNDEX

Presentació: Alimentem Barcelona 09

Introducció: El dret a una alimentació saludable, segura i sostenible 11

01

COM ALIMENTEM BARCELONA?

14

- 1.1. Per què aquesta guia? 15
- 1.2. Els orígens: de la protecció i gestió dels espais agraris a una visió agourbana dels sistemes alimentaris 17
- 1.3. Què ofereix i a qui? 24
- 1.4. Estratègies alimentàries 25
  - 1.4.1. De que parlem? 26
  - 1.4.2. Cap on mirem? 28
  - 1.4.3. Com ho fem? L'estratègia en 5 fases 29

02

PER QUÈ EL MÓN LOCAL NECESSITA UNA ESTRATÈGIA ALIMENTÀRIA?

32

- 2.1. El caràcter glocal d'un fet quotidià: alimentar-se 34
  - 2.1.1. Concentració urbana i despoblament rural 37
  - 2.1.2. Acaparament de terres i especulació alimentària 43
  - 2.1.3. Concentració de terres i de capital 46
  - 2.1.4. Malbaratament d'aliments 48
  - 2.1.5. La mobilitat dels aliments 50
  - 2.1.6. Els hàbits alimentaris 54
  - 2.1.7. El sistema de producció i venda d'aliments 56
  - 2.1.8. L'emergència climàtica i la migració alimentària 59
  - 2.1.9. L'emergència sanitària 61
- 2.2. Reconèixer el món local com a lloc de transformació 63
  - 2.2.1. Per ser més efectius 64
  - 2.2.2. Per a una ciutat sobre, per a, amb 68
  - 2.2.3. Per a unes noves mirades cap a l'espai agourbà 69
  - 2.2.4. Per a un *smart food* 71
  - 2.2.5. Per a una mirada metabòlica de la ciutat 72
  - 2.2.6. Per a una ciutat sostenible 73
  - 2.2.7. Per a una governança alimentària 83
  - 2.2.8. Per a una connexió pagesia-consum «versió 2.0» 84
  - 2.2.9. Per la re-localització dels sistemes alimentaris: el concepte de conca alimentària 86
  - 2.2.10. Per a un compromís real amb el planeta i amb les generacions futures 88

03

ON MIREM? CAP A UNA TRANSFORMACIÓ REFLEXIONADA

3.1. Marc de referència de les polítiques alimentàries	91
3.1.1. Quines normatives o documents institucionals hi ha disponibles?	92
3.1.2. Quins documents són clau?	98
3.2. Si es vol planificar, quins instruments de política alimentària cal tenir en compte?	116
3.2.1. Quines són les polítiques i estratègies alimentàries de referència?	117
3.2.2. Què ens aporten les estratègies alimentàries actuals?	130
3.3. Si vols gestionar, de quines eines disposes?	141
3.3.1. De l'estratègia a l'eina: anàlisi dels reptes	142
3.3.2. Eines: tipologia i aplicabilitat	144
3.4. Si es vol cooperar, quins recursos i xarxes hi ha disponibles?	148

04

ANÀLISI DEL SISTEMA ALIMENTARI A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA: ON SOM? 156

4.1. Anàlisi prospectiva: l'alimentació com a clau de la sostenibilitat dels pobles i les ciutats	157
4.2. Els deu ítems del sistema alimentari dels pobles i les ciutats de la província de Barcelona	158

05

GOVERNANÇA ALIMENTÀRIA: GUIA PER ELABORAR L'ESTRATÈGIA ALIMENTÀRIA DELS POBLES I LES CIUTATS 236

5.1. Estratègia alimentària: visió i objectiu	237
5.1.1. La visió: característiques de l'estratègia alimentària	237
5.1.2. Principis bàsics i objectius estratègics per a la seva implantació	239
5.2. Eines per al debat i la reflexió previs a l'estratègia	242
5.2.1. Baules del sistema alimentari local. Anàlisi d'escenaris per a la definició del model	243
5.2.2. Reflexions a l'entorn dels aliments de proximitat	260
5.2.3. Eines per al debat i l'acció	265
5.3. L'estratègia alimentària en cinc fases	272
5.3.1. El full de ruta	272
5.3.2. Encaix de l'estratègia al nostre ajuntament o organisme supramunicipal: les dimensions, els filtres i l'acció comunicativa	277
5.3.3. Despleguem l'estratègia en cinc fases!	285

Fitxes de les actuacions proposades a la fase 4	303
---	-----

Metodologia per a l'elaboració de la diagnosi: l'anàlisi de les 5 dimensions	359
--	-----

Glossari	394
----------	-----

Recull de taules i gràfics	431
----------------------------	-----

Bibliografia	435
--------------	-----

Agraïments	448
------------	-----

Sobre els autors i col·laboradors	449
-----------------------------------	-----